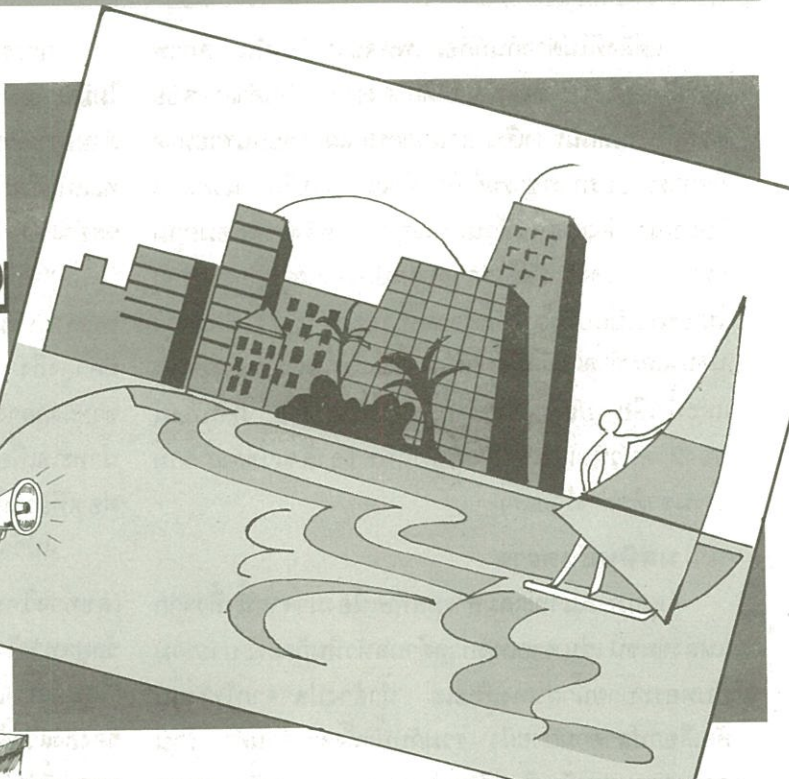

มลพิษชายฝั่งทะเล : สภาวะแวดล้อมที่ต้องแก้ไข

*ดร.เจริญุทธิ์ ท่วมสุข

สภาวะแวดล้อมปัญหาของสิ่งมีชีวิตทุกชีวิตในโลกนี้ มีแค่มนุษย์เท่านั้น ป่า เขาลำเนาไพร ถัดต้นไม้พุดได้ เราคงจะได้ยินคำวิงวอนว่า “อย่าทำลายฉันเลย ฉันเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์อย่างมหาศาล” อาจจะมีสัตว์เป็นแนวร่วม ร่วมเป็นกระบอกเสียงเพื่อต่อต้านพฤติกรรมมนุษย์ ตะโกนว่า “ถ้าเธอทำลายป่า เธอก็ทำร้ายอากาศ ทำร้ายน้ำ และในที่สุดเธอก็ทำร้ายชีวิตเธอ ทำร้ายชาติของเธอเองด้วย”

มีใครสำนึกไหมว่าพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกของอ่าวไทยกำลังประสบปัญหาสภาพแวดล้อมซ้ำรูดอย่างร้ายแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณชายหาดชะอำและหัวหิน สถานที่ 2 แห่งนี้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวของดงามเป็นธรรมชาติที่ยังหลงเหลืออยู่ไม่มากนักในประเทศไทยของเรา จึงควรแก่การบำบัดรักษาและอนุรักษ์ไว้อย่างเร่งด่วน

นอกจากแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติสถานที่อื่น ๆ ในภูมิภาคตอนใต้ของประเทศ เช่น กลุ่มเขาสารายยอดเขาวัง เขานินเหล็กไฟ และกลุ่มแก่งกระจาน เป็นต้น แล้วแหล่งท่องเที่ยวหาดชะอำและหาดหัวหินยังเป็นศูนย์กลางหลักของ 2 จังหวัด โดยมีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 79.03 ของพื้นที่

หาดชะอำตั้งอยู่ในจังหวัดเพชรบุรี เป็นหาดทรายขาวงาม มีถนนสภาพดีขนานเลียบชายหาดยาวประมาณ 5 กม. มีป่าสนปลูกเรียงรายขนานกับชายหาดและคันระหว่างถนนกับชายหาดเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ

เช่นเดียวกับหาดหัวหินของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกันตรงสภาพธรรมชาติของชายหาดหัวหินนั้น บริเวณทางทิศเหนือของหาดจะมีโขดหินใหญ่น้อยเป็นสัญลักษณ์ของชื่อหาด

*อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : Ed.D (Instructional / Media and Technology)

Boston University, U.S.A.

แต่สิ่งที่ไม่ต่างกันก็คือภาพพจน์ในปัจจุบัน สภาพแวดล้อมตามบริเวณชายหาดที่กำลังชำรุด ร้านค้าแผงลอยตามบริเวณถนนทางเดิน ลานจอดรถ แผงลอยบนชายหาด กิจกรรมขายบริการเช่าร่มผ้าใบ ม้าเช่าและบริการนวดแผนโบราณ สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ทำลายสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติทั้งดงามทั้งสิ้น ความสกปรกจากสิ่งปฏิกูล ความไม่เป็นระเบียบในการจัดสถานที่ เกะกะ รุงรัง ตึกชุดสูง บดบังและทำลายทัศนียภาพ มลพิษน้ำทั้งตามชายฝั่งทะเลและน้ำเสีย มลพิษจากสิ่งปฏิกูลขยะมูลฝอย ภาพพจน์ของหาดหัวหินและชะอำเป็นมลพิษของสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติอย่างร้ายแรง

น้ำ มลพิษอันตราย

คุณภาพน้ำทะเลมีสารมลพิษเนื่องมาจากน้ำทั้งจากแหล่งชุมชน เช่น จากเทศบาลตำบลหัวหินก็จะระบายรวมกับที่ระบายน้ำฝนลงสู่ทะเล น้ำล้างปลาจากโรงงานคัดเลือกปลาตามชายฝั่ง รวมกับน้ำทั้งจากร้านค้า ร้านอาหารตามชายฝั่ง สิ่งปฏิกูลต่าง ๆ จะถูกปล่อยทิ้งลงทะเลโดยตรง

ในการตรวจวัดคุณภาพของน้ำที่บริเวณหัวหินเมื่อ พ.ศ. 2529-2533 ค่าพีเอช คือความเป็นกรดเป็นด่างของน้ำมีค่าสูงถึง 8.1-8.6

“ความเค็มของน้ำมีค่า 20.30-3.40 ส่วนในพันส่วน (ppt) โดยมีค่าที่ต่ำ (20-24) ได้จากการสำรวจในช่วงหลังฝนตกในเดือนมิถุนายน 2530 ซึ่งมีน้ำฝนระบายลงสู่ทะเลมีผลทำให้ความเค็มมีค่าลดลง...

จากการสำรวจในเดือนมกราคม 2534 ตรวจพบปริมาณเชื้อโรคในรูปของโคลิฟอร์มแบคทีเรียรวมมีค่าค่อนข้างสูง...

นอกจากนี้แหล่งกำเนิดน้ำเสียที่สำคัญอีกแห่งก็มาจากน้ำล้างสะพานปลาและน้ำล้างปลาหมึกจากบ้านเรือนที่มีสีค่อนข้างดำ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าบริเวณหน้าโรงแรมสายลม (หัวหินด้านใต้) มีความสกปรกในรูปของบีโอดีสูงขึ้น 1.9-3.6 มิลลิกรัมต่อลิตร (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2534:11)

การระบายน้ำเสียจากตำบลชะอำนั้นเป็นไปอย่างไม่มีระบบ แต่เนื่องจากความหนาแน่นของชุมชนในบริเวณตำบลชะอำนั้นมีน้อย น้ำเสียจากแหล่งชุมชนจะไหลลงสู่ทะเลโดยตรงเพราะไม่มีระบบที่ระบายน้ำที่บริเวณตำบลชะอำแห่งนี้

“จากการสำรวจคุณภาพน้ำครั้งล่าสุด (17 มกราคม 2534)...ปริมาณเชื้อโรคในรูปของโคลิฟอร์มแบคทีเรียรวมมีค่าสูงถึง 1,700 เอ็มพีเอ็นต่อ 100 มิลลิตร ในบริเวณชายฝั่งกลางหาดชะอำ และสูงกว่าค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลเพื่อใช้ประโยชน์ในการว่ายน้ำและบ่อซีเมนต์ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2534:10)

แม้ว่าการรายงานความเป็นมลพิษของน้ำที่เป็นตัวเลขทางวิทยาศาสตร์นี้จะแสดงความเป็นมลพิษเท่าใด ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์เหล่านั้นมีอาจสื่อสารให้ประชาชนเจ้าของถิ่น เจ้าประเทศเข้าใจ และสื่อความหมายอันตรายของสิ่งแวดล้อมที่เขาคายอยู่ ความเป็นอันตรายนั้นประชาชนทั่วไปคงเห็นเพียงแต่รูปธรรม น้ำทะเลที่มีกลิ่นเหม็นคราบดำตามชายหาด และสีขุ่นเขียวของน้ำทะเล ซึ่งแสดงถึงสภาวะที่ธรรมชาติต้องการความช่วยเหลืออนุรักษ์จากมนุษย์ที่เป็นเจ้าของธรรมชาติ

สิ่งปฏิกูล มลพิษที่ยากแก่การกำจัด

สาเหตุส่วนใหญ่ที่ทำให้หัวหินและชะอำมีสิ่งปฏิกูลหรือขยะมากมายก็เพราะนักท่องเที่ยวทั้งต่างชาติและนักท่องเที่ยวไทยเราเอง ผู้คนที่มาเที่ยวซึ่งนิยมมาวันเสาร์และอาทิตย์นั้นจะทิ้งขยะมูลฝอยไว้เป็นร่องรอยให้เห็นได้ ว่ารถนำเที่ยวนั้นคันเล็กใหญ่แค่ไหน โดยจะสังเกตเห็นขยะมูลฝอยรอบ ๆ บริเวณรถ ที่ต่างคนต่างทิ้งลงมาจากหน้าต่างอย่างมักง่ายไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคมที่ตนอยู่ คงเหลือไว้เป็นหลักฐานการมาเยือนธรรมชาติทั้งดงาม

การกำจัดขยะมูลฝอยเป็นหน้าที่ของเทศบาลตำบลหัวหินและตำบลชะอำ ในพื้นที่ตำบลหัวหินมีขยะมูลฝอยประมาณ 40 ตันต่อวัน ส่วนในบริเวณชะอำมีประมาณ 32.5 ตันต่อวัน อย่างไรก็ตามเทศบาลหัวหินสามารถจัดเก็บ

Hua Hin beach scene

ได้เพียงกว่าครึ่งหนึ่งคือ 60 % และถึงแม้ว่าเทศบาลตำบลชะอำจะสามารถจัดเก็บขยะได้มากกว่าหัวหินคือ 70 % แต่ส่วนที่เหลือนั้นถูกปล่อยทิ้งเกลื่อนเป็นปัญหาทำให้สิ่งแวดล้อมชำรุดหนักยิ่งขึ้น

ขณะที่สิ่งแวดล้อมที่หาดหัวหินและชะอำกำลังชำรุด เศรษฐกิจการท่องเที่ยวของ สองแหล่งนี้ การประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้นักท่องเที่ยวมาพักผ่อนหย่อนใจกำลังขยายตัวอย่างน่าพอใจ มลพิษทางน้ำและสิ่งปฏิกูลเป็นเพียง 2 ตัวอย่างที่เห็นกันง่าย ๆ ที่จะมาเป็นตัวขัดขวางและทำลายเศรษฐกิจของชาติที่กำลังเฟื่องฟู

แผนพัฒนาเศรษฐกิจของชาติกับเศรษฐกิจการท่องเที่ยว

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 4, 5, 6 ให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวและกำหนดวัตถุประสงค์ในระดับชาติอีกด้วย โดย-เพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นเป้าหมายหลัก-ให้ความสำคัญต่อการกระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่นควบคู่กันไปด้วย และเพื่อให้เป็นสื่อในการจูงใจ ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

ถ้าใช้วิจารณ์ฐาน หลักเศรษฐศาสตร์และนิเทศศาสตร์ง่าย ๆ จะเห็นว่าถ้าสร้างภาพพจน์และชื่อเสียงที่ดี สร้างเสริมสิ่งดึงดูดใจ สร้างที่พัก จัดระบบระเบียบและ

ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ พัฒนาให้กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวหัวหินและชะอำ เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวหลักและเป็นฐานที่พักของนักท่องเที่ยว ส่วนแหล่งท่องเที่ยวชะอำเป็นแหล่งบริการและบันเทิง เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วเศรษฐกิจก็จะพัฒนาเพิ่มพูนขึ้นและสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจของชาติเช่นกัน

แต่สภาพและปัญหาของหาดหัวหินและชะอำในปัจจุบันมิได้เอื้ออำนวยต่อแผนการประชาสัมพันธ์และพัฒนาเศรษฐกิจเลย คุณภาพน้ำทะเล ระบบการระบายน้ำเสีย การกำจัดสิ่งปฏิกูล ความเป็นระเบียบของร้านค้าบนชายหาด ตึกกรมบ้านช่อง อาคารชุด สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นมลพิษทำลายสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติทั้งสิ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ความหวังและโอกาสสร้างภาพพจน์ โฆษณาประชาสัมพันธ์ให้และการพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของชาติก็ย่อมมีน้อย

แนวทางการแก้ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมของหาดหัวหินและชะอำ

แม้ว่าจะมีการทำวิจัยมุ่งที่จะแก้ปัญหามลพิษนี้อย่างไร สัมมนากันในหลายรูปแบบ ก็ครั้งก็หน แต่ถ้ายังไม่เริ่มลงมือแก้ปัญหานี้อย่างเร่งด่วน ผลของการวิจัยก็ย่อมไม่เกิดประโยชน์ การวิจัยจะเสนอวิธีแก้ปัญหาด้วยเทคโนโลยีขั้นสูง หรือเสนอการปรับแก้ไขกฎหมายบังคับจัด

Cha Am's public beach

ระเบียบแบบแผนใหม่ก็ตาม สิ่งที่ต้องกระทำโดยเร่งด่วน คือต้องมีการประชาสัมพันธ์ ชี้ให้ประชาชนเห็นปัญหา ติดตามผล และสิ่งสำคัญที่สุดคือ ลงมือกระทำอย่างจริงจัง

จากผลการสัมมนาครั้งล่าสุดของสมาชิกรัฐสภาไทย อเมริกัน เมื่อวันที่ 9-10 กุมภาพันธ์ 2534 ในหัวข้อ การนำเทคโนโลยี กฎหมาย และการปรับพฤติกรรมมนุษย์ เพื่อแก้ไขปัญหาล้างมือและลดการแพร่ระบาดของโรคหวัดและไข้หวัดใหญ่ โดยแบ่งตามหัวข้อและเสนอวิธีการแก้ไข อย่างเร่งด่วนด้วยการลงมือปฏิบัติกันอย่างจริงจัง ที่ประชุม เสนอแผนการแก้ไขซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่จะเร่งรัดการแก้ไขและป้องกันปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สำเร็จซึ่งมีนโยบายหลัก 3 ประการ คือ-ปรับปรุงระบบการบริหารและจัดการทรัพยากรธรรมชาติ-สนับสนุนให้มีการอนุรักษ์และฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีระบบและต่อเนื่อง-เร่งรัดการผลิตบุคลากรและการวิจัยในด้านการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร

กลุ่มการแก้ไขปัญหาด้านการใช้เทคโนโลยี โดยศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย พรรณสวัสดิ์ เป็นหัวหน้ากลุ่มอภิปราย ได้เสนอให้นำน้ำเสียมาใช้ประโยชน์ทางด้านการเกษตรกรรม การนำน้ำเสียมาใช้ประโยชน์ในการรดน้ำต้นไม้บริเวณสนามกอล์ฟและตามโรงแรม จะให้ผลคุ้มค่ากว่าการใช้น้ำประปาซึ่งก็มีปริมาณจำกัด

การกำจัดขยะมูลฝอยนั้น ดร.ธงชัย ได้เสนอการแยกชนิดของขยะก่อนที่จะทิ้งนั้น จะเป็นผลดีอย่างมากและต้องปฏิบัติควบคู่ไปกับการปรับพฤติกรรมมนุษย์ด้วย และสมควรจะเพิ่มเตาเผาขยะ นอกจากนั้นยังเสนอให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนในการรับผิดชอบเพื่อแบ่งเบาภาระของเทศบาล

ส่วนในการใช้กฎหมายเข้ามาแก้ไขนั้น ดร.พนัส ทัศนียานนท์ หัวหน้ากลุ่มอภิปรายได้เสนอให้มีมาตรการทางการเงินและกฎหมายมาช่วยแก้ไขปัญห โดยมีแนวทางแก้ไขว่ามลพิษที่เกิดขึ้นที่ชายหาดหัวหินและชะอำนั้น มิได้เกิดจากการกระทำของนักท่องเที่ยวทั้งนั้น แต่ส่วนมาก

เป็นนักท่องเที่ยวที่มาจากที่อื่น ๆ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลควรมีส่วนช่วยจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน เพื่อก่อสร้างโรงบำบัดน้ำเสียและกำจัดขยะควรมีมาตรการการเงิน การเก็บภาษีหรือปรับผู้ก่อให้เกิดมลพิษ เช่น เพิ่มภาษี ปรับ เก็บภาษีการค้า เป็นต้น

การแก้ไขปัญหามลพิษของสิ่งแวดล้อมโดยการปรับพฤติกรรมมนุษย์ รวมทั้งการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติ ดร.สุวิทย์ ยอดมณี หัวหน้ากลุ่มอภิปรายได้เสนอข้อสรุปของกลุ่มว่า เนื่องจากการแก้ไขที่ตัวมนุษย์เอง ซึ่งเป็นเสมือนการบังคับให้มนุษย์มีการเปลี่ยนพฤติกรรมที่เคยชินมานาน จึงเป็นการยากที่จะทำให้วิธีการปรับเกิดการยอมรับขึ้น ดังนั้นจึงคงจะทำได้แบบค่อยเป็นค่อยไป จึงเสนอวิธีการปรับพฤติกรรมเป็น 3 ระยะ คือ การแก้ไขแบบปัจจุบันทันด่วน แบบระยะกลาง และแบบระยะยาว

การแก้ไขแบบเร่งด่วนและกระทำได้เลยคือ จะมีการจัดชมรมพิทักษ์หาดหัวหินและชะอำ หาแนวร่วม สร้างแรงศรัทธาจากประชาชน โดยเฉพาะชนท้องถิ่น เอกชน รวมถึงสื่อมวลชน โดยอาจจะให้ผู้บริหาร ข้าราชการระดับหัวหน้า เป็นผู้นำในการรณรงค์เก็บขยะตามชายหาด ร่วมปลูกต้นไม้ ประกวดแข่งขันการฟื้นฟูและทะนุบำรุงสภาพแวดล้อม สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ดี การที่จะประสบความสำเร็จในการประชาสัมพันธ์นั้น ควรคำนึงถึงการใช้ภาษาเป็นสื่อให้เข้าใจง่าย เพื่อป้องกันการเข้าใจผิด ควรเป็นภาษาเดียวกับประชาชน คือพูดจาภาษาเดียวกัน นุ่มนวลโน้มน้าวจิตใจให้สอดคล้องในการยอมรับเพื่อปรับพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมาย

ต้องมีการวางแผนการประชาสัมพันธ์ มีระเบียบถูกต้องตามกาลเทศะ และความหมายของสารที่จะส่ง จะต้องมีความมุ่งหมายแน่ว่าผลที่ได้รับจะต้องดี หากใช้ประชาสัมพันธ์ผิดรูปแบบไปก็อาจจะกลายเป็นผลเสียเข้าทำนอง

กระต่ายตื่นตูม

การแก้ไขแบบระยะกลาง คือจัดให้มีการริเริ่มระดมความคิด จัดให้มีแผนการ วางแผนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่นวางผังท่อระบายน้ำเสีย วางแผนให้สอดคล้องกับการนำน้ำเสียมาใช้ประโยชน์ในกิจการสาธารณูปโภคให้ครบวงจร ทั้งยังเสนอให้มีการจัดตั้งสำนักงานสิ่งแวดล้อมประจำจังหวัด เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านวิชาการ ให้คำปรึกษาประสานงานในด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

อย่างไรก็ดี แผนการระยะยาวนั้น ก็เพื่อมุ่งที่จะเปลี่ยนทัศนคติ จิตสำนึก ค่านิยมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นสำคัญ

แม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกฎหมายให้เหมาะสม การวิจัยหาวิธีผลิตอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีเพื่อมารักษา

สภาวะมลพิษ หรือการประชาสัมพันธ์ให้มนุษย์รักษาทะนุบำรุงธรรมชาติอย่างไร จะด้วยวิธีใดก็ตาม สิ่งที่มีมนุษย์ควรจะเริ่มต้นในการอนุรักษ์ธรรมชาติของมนุษย์เองนั้น ก็ควรจะเริ่มต้นแก้ไขที่ตัวเองก่อนมิใช่หรือ แก้ไขในวันนี้ เดียวนี้ และวินาทีนี้ ฝึกตนเองให้มีความกรุณา เมตตา ต่อธรรมชาติ อย่าทำลาย แต่ช่วยกันทะนุบำรุง

เราจะภูมิใจกับภาพพจน์ของประเทศชาติที่มีอากาศบริสุทธิ์ สดชื่น ท้องฟ้าโปร่ง น้ำทะเลใสสะอาด ทศนียภาพร่มรื่น นักท่องเที่ยวยิ้มแย้มแจ่มใส ใคร ๆ ก็อยากมาชื่นชมธรรมชาติ ถึงเวลานั้นแล้ว เราคงไม่ต้องเสียงบประมาณของชาติไปกับการทำประชาสัมพันธ์ โทรทัศน์ โฆษณาวิทยุ สิ่งพิมพ์ หรือสื่ออย่างอื่น เพราะเราจะได้ประโยชน์จากการโฆษณาประชาสัมพันธ์แบบปากต่อปาก ของนักท่องเที่ยวทั่วโลก □■

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการประจำปี 2533/2534
เรื่อง "การเตรียมรับมือปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ทิวหิน และชะอำ" กรุงเทพมหานคร
สมาคมไทยอเมริกัน 2534

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการประจำปี 2533/2534
เรื่อง "แผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์" กรุงเทพมหานคร สมาคมไทยอเมริกัน 2534

พระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาวันจันทร์
ที่ 4 ธันวาคม 2532 กรุงเทพมหานคร คณะกรรมการประชาสัมพันธ์สิ่งแวดล้อม กระทรวง
วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน 2533

